

BOLLYWOOD BEATS!

Klassisk indisk musik - en kort introduktion til teorien

SYNLIGE MÅL

Du kan lære at lytte til klassisk indisk musik.

Du kan lære at høre forskel på danske og indiske rytmer.

Du kan lære fagtermer for den indiske musik ex. hvad en 'raga' er.

I Bollywood Beats and Big Band samarbejder Big Bandet med to klassiske musikere fra Nordindien. Klassisk nordindisk musik er en stor musiktradition med en lang historie. Her kan du lære lidt om hvordan den nordindisk musik er opbygget.

Musikkens byggeklodser

Ensemblerne i klassisk nordindisk musik er som regel ikke særlig store, 3-6 personer. Instrumenterne har fordelt forskellige opgaver mellem sig:

Dronen (en slags grundtone som klinger gennem hele stykket) spilles f.eks. af strengeinstrumentet *tanpura*.

Rytmen (*tala*) - både de enkle rytmiske mønstre og nogle meget komplicerede mønstre - spilles af *tablaen*, et trommepar man kan spille forskellige tonehøjder på.

Melodien kan spilles på mange instrumenter, bl.a. strengeinstrumenterne *vina*, *sitar*, *sarod* eller *sarangi* eller *violin*en.

Den danske komponist Lars Møller er inspireret af den indiske musik på forskellige måder. I stykket 'Glow of Banares' bruger han den typiske indiske form:

- Musikken starter med melodiinstrumentet alene, i en langsom del, en *alap*, hvor melodien præsenteres. En *alap* har ingen fast rytme.
- Efter *alap*'en begynder musikeren at spille hurtigere og i en mere fast rytme. Den del kaldes *Jor*.
- Nu kommer trommen med, og rytmen bliver helt fast. Den del hedder *Gat*. Her spiller melodiinstrumentet og trommen melodien sammen og de improviserer.
- Hen mod slutningen, i den del som kaldes *Jhâlâ*, spiller de hurtigere og hurtigere. Trommen spiller en vigtig rolle. Nogle gange nærmest leger trommen og melodiinstrumentet med hinanden, de udfordrer hinanden til at efterligne og spille meget hurtigt.

Indisk musik bygger på *raga* (tonerne) og *tala* (rytmen). Hvis du vil vide mere om musikteori, kan du læse mere her:

Ravi Shankar i midten spiller melodien på sitar. Til venstre spiller Alla Rakha rytmen på tabla. Tanpura'en til højre spiller dronen.

Raga

I Indisk musik bruger man en grundskala på 7 toner, udvalgt fra en 12-tone-skala som minder meget om den vi kender i Vesten. Melodiinstrumenterne improviserer, de udforsker tonerne og bevæger sig på forskellig måde til og fra tonerne.

Sa	Re	Ga	Ma	Pa	Dha	Ni	Sa
C	D	E	F	G	A	H	C
Påfugleskrig	Ko som kalder på sin kalv	Gedens brægen	Hejreskrig	Gøgens kukken	Hestens vrinsken	Elefantens trompeteren	Påfugleskrig

Figur 1 - Øverst de indiske tonenavne. Hvis den indiske tone Sa stemmes som tonen 'C' kan det oversættes til tonerne i anden række. I mytologien minder tonerne om dyreløde.

En raga er ikke bare en skala, ligesom vi kender en C-dur skala. Det er både nogle udvalgte toner og hvordan melodien bevæger sig (opad og nedad). En raga kan være knyttet til særlige årstider, tidspunkter på døgnet og farver.

RAVI SHANKAR INTRODUCERER RAGA

I stykket 'Glow of Banares' bruges 'Raga Shree' - en aftenrage som spilles inden solnedgang

Den opadgående skala er typisk:
Sa re Ma[^] Pa Ni

Den nedadgående skala er:
Sa Ni dha Pa Ma[^] ga re Sa

(Små bogstaver = sænket trin, [^]= hævet trin)

Hvis Sa stemmes som tonen D kan det oversættes til disse toner:
(Cis) D Eb Gis A Cis D Eb - Eb Cis Bb A Bb Gis Fis Eb A Eb Fis Eb D

Visuelt udtryk af ragaer - fra templet i Orissa.

Tala

Tala er en slags rytme. Den er opbygget af små enheder af 2, 3 eller 4 slags varighed - ligesom byggeklodser. Musikken slutter altid på talaens første slag, som altså bliver både start og slutpunkt.

I europæisk musik slutter vi som regel på det sidste slag i takten.

For at lære de rytmiske mønstre og hvordan man spiller det på trommerne, har inderne udviklet et system af huskelyde, så man træner ved at sige remser - bol. Her ser du et eksempel på to talaer. Øverst ser du antal slag, derunder markeringen af hver 'takt', på tredje række står hvordan man skal tælle, og endelig nederst de grundlæggende huskelyde:

tintaal - 16 slag (4+4+4+4)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
X				2				0				3			
1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
Dha	Dhin	Dhin	Dha	Dha	Dhin	Dhin	Dha	Dha	Tin	Tin	Ta	Ta	Dhin	Dhin	Dha

Figur 2 - Teentaal 16 slag (4+4+4+4) - en af de mest brugte tala.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
+				0		2		
1	2	3	4	1	2	1	2	3
Dhin	Terekete	Dhin	Na	Thun	Na	Dhin	Dhin	Na

Figur 3 - Matta tal 9 slag (4 + 2 + 3) - anvendes i 'Glow of Benares' del 2

Tablaspillere spiller i praksis ikke grundmønstrene, men improviserer hen over dem:

[EN HELT GRUNDLÆGGENDE LEKTION I KEHRAVA TAAL](#)

[RAVI SHANKAR INTRODUCERER TALA](#)

OG [HER EN SOLO](#) MED EN AF DE BEDSTE TABLASPILLERE, USTAD ZAKIR HUSSAIN

Musikundervisning på indisk

Der findes mange myter om hvordan man underviser i klassisk indisk musik. Sitar-mesteren Ravi Shankar har fortalt at hans lærer øvede sig 16 timer i døgnet.

Nogle gange bandt han sit hår fast i loftet, så han vågnede med et ryk, hvis han faldt i søvn så hovedet faldt ned på brystet.

Sarodmesteren Ali Akbar Khan har fortalt at han skulle stå i vandet og øve sig i mange timer, for ikke at falde i søvn.

Hvis man vil være rigtig god til at spille, skal man øve sig længe. Men måske man også kan gøre det på andre måder end dem beskrevet her?

Opgaver

Tal sammen om hvad der er drone, melodi og rytme, når I lytter til de indiske optagelser.

Raga

Syng 'Mester Jakob' på de indiske tonenavne:

Sa re ga sa | sa re ga sa | ga ma pa | ga ma pa |
 pa dha pa ma | ga sa | pa dha pa ma | ga sa | sa pa sa | sa pa sa
 (understregning betyder at det er oktaven under)

Syng melodien som indgår i koncerten

Indian Skies

Lars Møller

Handwritten musical notation for the first line of 'Indian Skies'. It features a treble clef, a common time signature (C), and a series of notes on a five-line staff. Below the staff, the word 'ah' is written with a long horizontal line underneath it, indicating a sustained vocal sound.

Handwritten musical notation for the second line of 'Indian Skies'. It features a treble clef, a common time signature (C), and a series of notes on a five-line staff. Below the staff, the word 'ah' is written with a long horizontal line underneath it, indicating a sustained vocal sound.

Handwritten musical notation for the third line of 'Indian Skies'. It features a treble clef, a common time signature (C), and a series of notes on a five-line staff. Below the staff, the word 'ah' is written with a long horizontal line underneath it, indicating a sustained vocal sound.

Handwritten musical notation for the fourth line of 'Indian Skies'. It features a treble clef, a common time signature (C), and a series of notes on a five-line staff. Below the staff, the word 'ah' is written with a long horizontal line underneath it, indicating a sustained vocal sound.

Gentages mange gange

Handwritten musical notation for the fifth line of 'Indian Skies'. It features a treble clef, a common time signature (C), and a series of notes on a five-line staff. Below the staff, the words 'La da da da da' are written with a long horizontal line underneath them, indicating a vocal melody.

På tøj fra elingenten: gå videre

långsommere

Handwritten musical notation for the sixth line of 'Indian Skies'. It features a treble clef, a common time signature (C), and a series of notes on a five-line staff. Below the staff, the words 'La da da da da' are written with a long horizontal line underneath them, indicating a vocal melody. The word 'slut' is written at the end of the line.

Opgaver

Tala

Prøv at sige huskelydene i de to tala som er noteret ovenfor.

Lav et regnestykke hvor I bruger tallene 2, 3 og 4.

Læg dem sammen til I har en i forvejen aftalt sum

(f.eks. 9 (=2+2+2+3 eller 2+3+2+2) eller 13 (=2+3+4+4 eller en anden sum) eller 27).

- **I skal nu tælle den talrække I har lavet.**

Tæl alle slag - hvis regnestykket er 2+3+2+4 skal I tælle 1-2-1-2-3-1-2-1-2-3-4.

Det er vigtigt at I lægger tryk på alle 1-tal - derfor har jeg skrevet det med fed!.

Nu har vi en rytme! Bliv ved med at tælle den uden pause

- så lang tid at det begynder at sidde fast og I begynder at fornemme et flow.

Det kan godt tage lang tid.

- **Nu kan I så skifte tallene ud med huskelyde.**

I indisk musik kan vælge mellem lydene

'Tun, Ra, Nâ, Tin, Te, Ga, Ka, Dha og Dhin:

<http://kksongs.org/tabla/bols.html>

Prøv at sætte stavelserne på rytmerne og få det til at svinge.

- **I kan også udforske lydene på de trommer I har i klassen, se hvor mange forskellige lyde I kan lave (spilleteknikker).**

Så kan I finde på et huskeord til hver, og bruge dem på jeres egen rytme.

Form

- **Lyt til stykket 'Glow of Banares'.**

Læg mærke til hvordan de traditionelle dele i klassisk indisk musik er brugt:

Alap, jor, gat og jhala.